

נ.צ: 17195.13670 גוש: 30613/14/15, 30542/44/49/56
 הכרזת האתר: י-1390 עמ' 2158 31.8.67 IAA: 2882/0
 רחוב: כביש מס.1, אלוף יקותיאל אדם.
 תאור כללי: תל מקראי, שרידי עיר ומצודה.
 הקשר סביבתי: אתר בשולי המרקם האורבני.

שמות אחרים: גבעת שאול

יעוד המקום: גן ארכיאולוגי פתוח.
 בעלות: עירונית/פרטית.
 מפעיל המקום: אין
 שימוש כיום: שטח לא מפותח.

גודל: גדול מאוד. למעלה מ-200 דונם.
 חפירות: וורן צ', אלברייט ל' פ', ברוך י', ראם ע', אבנר ר'.
 ניצפות: גבוהה מאוד.
 תיצפות: גבוהה מאוד.

תאור הממצאים:

שרידי עיר ומצודה מהתקופות: ברזל אי-ב', בבליה, חשמונאית והרודיאנית. רוב החוקרים מזהים באתר את מקומה של גבעה (גבעת בנימין, גבעת שאול) שהיתה העיר הראשית בנחלת בנימין בימי השופטים ועיר המלוכה של שאול. הישוב הקדום ביותר בתל היה כנראה בתקופת הברונזה התיכונה. הישוב הראשון בתקופת הברזל נוסד במאה ה-י"ב לפסה"נ. מתקופה זו נתגלו רק שרידי בניה מועטים. מהתקופה השנייה נחשפה מצודה הבנויה אבנים גדולות. עפ"י השחזור שהציע אלברייט, היתה למצודה תכנית מלבנית, חומת סוגרים בהיקפה ומגדלים תומכים שעמדו בכל אחת מפילותיה. חוקרים רבים מטילים ספק בקיומה של חומת סוגרים. מהתקופה השלישית נחשפו שרידיה של מצודה חדשה, מהמאה השביעית לפסה"נ. מהתקופות ההלניסטית והרומית נחשפו שרידים דלים. בכל שטח התל נחשפו אסמים חצובים בסלע. תל אל פול הוא התל השני בחשיבותו בירושלים, אחרי עיר דוד.

תל אל פול: מראה הפיסגה

תקופות: ברזל אי עד התקופה ההרודיאנית.

רמת השתמרות: נמוכה ביותר.

ממצא מיוחד: חוד ברזל של מחרשה, מכלי הברזל הקדומים ביותר שנתגלו בארץ.

פוטנציאל לחפירה עתידית: 1, 2, 3, 4, 5

מידע נוסף:

בשנת 1967 הוחל בבנייתו של ארמון קיץ למלך ירדן. הבנייה הופסקה בעטייה של מלחמת ששת הימים. שלד הבניין עומד על תילו בפסגת התל.

יחס אתר-סביבה:

האתר ממוקם בסמוך לצומת ראשי, ונצפה היטב לחולפים בכביש מס. 1 וכן ממקומות נוספים בצפון העיר. קיימת בנייה בסמוך לתל בשוליו הצפוניים, המערביים והדרומיים. הבנייה הסמוכה, בריכת המים ושלד הארמון פוגעים מאוד במראה התל ובתפיסתו הויזואלית כאתר עתיקות. שלד הארמון הפך ל"סמל" לתל והינו בעל ערך הסטורי בפני עצמו.

נגישות: בינונית. קיימת דרך עפר סמוך לצומת הכניסה לפסגת זאב - בית חנינה, העולה עד לפסגת התל.

שימור:

מצב השתמרות: גרוע ביותר. השרידים שנחשפו בתל בעבר, נהרסו לאורך השנים וחלקם כוסו. כיום ניתן להבחין בבורות החפירה ובשרידים מועטים ודלים ביותר.

טכנולוגיות: בניית גוויל.

☐	ערך ארכיאולוגי מיוחד
☐	ערך היסטורי
☐	ערך דתי-תרבותי
☐	ערך אדריכלי/טכנוי
☐	מייצג תקופה
☐	ערך נופי
☐	נדירות
☐	רמת השתמרות
☐	מקבץ
☐	פגיעות

מסקנות: האתר חשוב מבחינה ארכיאולוגית ונופית וכן מבחינה היסטורית/תרבותית

בשל זיהויו כ"גבעת שאול" המקראית (ע"פ רוב החוקרים). לאתר פוטנציאל רב להמשך חפירה ארכיאולוגית.

הממצאים שנחשפו בעבר לא נראים כיום בשטח (כמעט).

יש לראות בחיוב שימוש באמצעי המחשה שונים להצגת ההיסטוריה של התל, באתר או בסמוך לו. לאור הבנייה בסמוך לאתר, יש להקפיד באופן מיוחד על מניעת פגיעה כתוצאה מבנייה בלתי חוקית או כל פיתוח אחר בסמוך. אין לאפשר הקמת מבנים המפריעים למבט החופשי מהתל לכל הכיוונים.

היחס לאתרים נוספים בסביבה הקרובה:

קיים קשר ויזואלי בין אתר זה לבין האתרים: 'ראס א טויל' (3), 'פסגת זאב בנה ביתך' (5) חר' עדאסה (דרום) (4), ונבי סמואל.

ייתכנות תיירותית: בינונית, רמה עירונית/ארצית.

ביבליוגרפיה:

סקר ירושלים [102] אתר 79
אנציקלופדיה לחפירות ארכ' בא"י, עמ' 1305-1308
W.F. Albright, AASOR 4 (1924)
N.L. Lapp AASOR 45 (1978)

תאריך עדכון: קיץ 2002

ממלא הנתונים:

שחר פוני - אדריכל
גדעון סולימני - ארכיאולוג

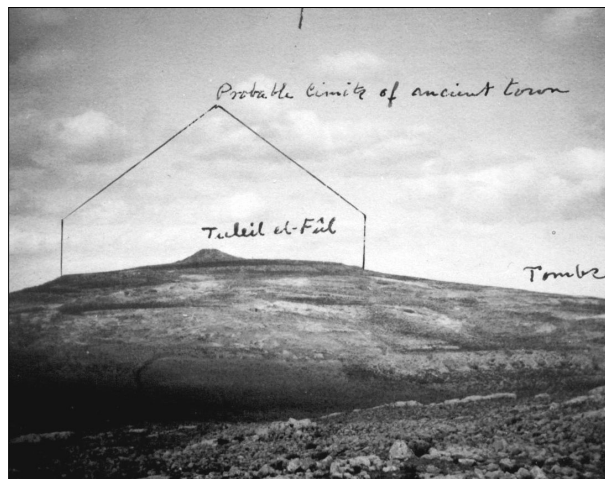
תכנית המצודה של תקופה 2: מתוך אנציק' לחפירות ארכ' בא"י. מ" 0 10 20

מבט לכיוון מזרח מפסגת התל.

שלד ארמון מלך ירדן, בסמוך לבורות החפירה.

מבט לכיוון התל, תיק מנדט 54, רע"ת.

32.739

שרידים מזמן החפירה (לא ניכרים כיום בשטח) מתוך תיק מנדט 54, רע"ת.

מראה בור חפירה, יוני 2002

קטע מחומת הסוגרים המערבית, בסיום החפירה. מתוך: האנציקלופדיה החדשה לחפירות ארכיאולוגיות.